

No 5436

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση Α.Α

κατά της Ελλάδας

(Προσφυγή υπ'αρ. 12186/08)

Απόφαση

Στρασβούργο, 22 Ιουλίου 2010

Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό τους όρους που ορίζονται στο άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές στην μορφή.

No 5436

Στην Υπόθεση Α.Α. κατά της Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), αφού συνεδρίασε σε ένα Τμήμα το οποίο αποτελούσαν οι κάτωθι:

Nina Vajic, *Πρόεδρος*
Χρήστος Ροζάκης,
Khanlar Hajiyeu,
Dean Spielmann,
Sverre Erik Jebens,
Giorgio Malinverni,
Γεώργιος Νικολάου, *Δικαστές*,
και Soren Nielsen, *Γραμματέας Τμήματος*,

Αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο την 1η Ιουλίου 2010,

Εξέδωσε την ακόλουθη απόφαση, που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αρ. 12186/08) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, την οποία κατέθεσε ο Παλαιστίνιος υπήκοος κος Α.Α. («ο προσφεύγων»), στο Δικαστήριο στις 5 Φεβρουαρίου 2008, σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («Η Σύμβαση»). Η Πρόεδρος του Τμήματος έκανε δεκτή την αίτηση του προσφεύγοντος για μη γνωστοποίηση της ταυτότητας (αρ. 47 §3 του Κανονισμού).
2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από την κα Ι.Μ.Τζεφεράκου, Δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («Η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εκπροσώπους του οργάνου της, τον κο Γ. Κανελλόπουλο, Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κα Ζ.Χατζηπαύλου, Δικαστική Αντιπρόσωπο το Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
3. Ο προσφεύγων επικαλείται παραβίαση των άρθρων 3 και 5 §§ 1, 2 και 4 της Σύμβασης.

No 5436

4. Στις 3 Σεπτεμβρίου 2009, η Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Σύμφωνα με το άρθρο 29 §1 της Σύμβασης, αποφασίστηκε ότι το Τμήμα θα αποφαινόταν συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1978 και διαμένει στα Χανιά, στην Κρήτη.

1. *Η σύλληψη και κράτηση του προσφεύγοντα*

6. Στις 7 Μαΐου 2007, ο προσφεύγων, που ζούσε σε στρατόπεδο προσφύγων στο Λίβανο, έφτασε με άλλους πρόσφυγες στα ελληνικά χωρικά ύδατα όπου τους αντλήθηκε το Ελληνικό Λιμεναρχείο. Το σκάφος τους βυθιζόταν. Επιβιβάστηκαν στο πλοίο του Λιμενικού και, σύμφωνα με τον προσφεύγοντα, ορισμένοι αξιωματικοί άρχισαν να τους απειλούν και να τους χτυπούν. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι δέχτηκε τόσο βίαιες κλωτσιές και μπουνιές που έσπασε ένα πλευρό του. Οδηγήθηκαν στο νησί της Σάμου, όπου ο προσφεύγων δήλωσε ότι επιθυμούσε να καταθέσει αίτηση ασύλου. Σύμφωνα με τα λεγόμενά του, η αίτησή του δεν καταγράφηκε. Μεταφέρθηκε στο Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών στο Βαθύ, ένα κέντρο που δεν λειτουργεί πια.

7. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, ο προσφεύγων, καθώς και άλλοι συλληφθέντες, οδηγήθηκαν στο Νοσοκομείο Σάμου για ιατρικές εξετάσεις προκειμένου να διαγνωστούν ενδεχόμενες λοιμώδεις ασθένειες. Την ίδια μέρα, οι Αστυνομικές Αρχές της Σάμου αποφάσισαν την προσωρινή κράτηση του προσφεύγοντα. Ενημερώθηκε, με απόφαση που του κοινοποιήθηκε αμέσως και την οποία υπέγραψε και η οποία του μεταφράστηκε μέσω διερμηνέα σε γλώσσα που καταλάβαινε, για τα δικαιώματά του και τους λόγους κράτησής του. Η απόφαση αυτή έδινε επίσης στον προσφεύγοντα προθεσμία 48 ωρών για να υποβάλει τις ενδεχόμενες αντιρρήσεις του. Στην συνέχεια, στις 9 Μαΐου 2007, ο Εισαγγελέας της Σάμου αποφάσισε να μην κινήσει την ποινική δίωξη κατά του προσφεύγοντα, αλλά να διατάξει το Λιμεναρχείο να τον στείλει στην χώρα προέλευσής του.

No 5436

8. Στις 10 Μαΐου 2007, οι Αστυνομικές Αρχές της Σάμου πήραν απόφαση απομάκρυνσης που συνοδευόταν με την κράτηση του προσφεύγοντα. Το όνομά του εγγράφηκε στον κατάλογο ανεπιθύμητων προσώπων και, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, έλαβε γνώση των αποφάσεων αυτών, όπως το βεβαιώνει το αποδεικτικό κοινοποίησης της ίδιας μέρας.

9. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι λόγω των χτυπημάτων που δέχτηκε, δεν μπορούσε να κουνηθεί ούτε να αναπνεύσει εύκολα. Ο γιατρός του Κέντρου Διαμονής του έδωσε αναλγητικά. Την ενδέκατη μέρα της κράτησής του, λόγω του ότι οι πόνοι εξακολουθούσαν, ζήτησε να μεταφερθεί στο Νοσοκομείο, αλλά μάταια. Του δώσανε και πάλι αναλγητικά.

10. Στις 20 Μαΐου 2007, η Οργάνωση «Κίνηση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου-Αλληλεγγύη στους πρόσφυγες», προσέφυγε στον Έλληνα Συνήγορο του Πολίτη εκθέτοντας τα ακόλουθα γεγονότα:

«Κατά την διάρκεια της επίσκεψής μας στο Κέντρο Κράτησης στο Βαθύ, το Σάββατο 19 Μαΐου 2007, συνοδεία του Νομάρχη και του Αντινομάρχη Σάμου, του Δικηγόρου Δ.Β. και ορισμένων μελών μας, διαπιστώσαμε τα κατωτέρω : υπήρχαν πρόσφυγες από τη Τουρκία που ήταν επιβιβασμένοι σε ένα μικρός σκάφος το οποίο βυθίστηκε στις 7 Μαΐου 2007, Καταγγέλλουν ότι όταν τους έσωσε το Λιμεναρχείο, δέχτηκαν κλωτσιές και μπουνιές για εκφοβισμό. Ένας από αυτούς δήλωσε ότι τον κλώτσησαν στα πλευρά και ότι αισθανόταν ακόμη πόνους και δυσκολευόταν να αναπνεύσει. Ο γιατρός του Κέντρου του έδωσε αναλγητικά, αλλά δεν μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο».

11. Στις 30 Μαΐου 2007, ένας δικηγόρος της Νομαρχίας Σάμου, στα πλαίσια προγράμματος χρηματοδοτούμενου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, που υπηρετούσε στο Κέντρο Κράτησης όπου βρισκόταν ο προσφεύγων, συνέταξε αναφορά προς την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες όπου μεταξύ άλλων ανέφερε ότι :

«Κατά την επίσκεψή μου στις 18 Μαΐου 2007 στο Κέντρο, ο γιατρός του Κέντρου μου παρουσίασε την περίπτωση του κρατούμενου [προσφεύγοντα], ο οποίος υπέφερε από οξύ πόνο στην μέση λόγω των χτυπημάτων που δέχτηκε από τους αξιωματικούς του Λιμεναρχείου κατά την σύλληψή του, στις 7 Μαΐου 2007. Ο γιατρός ανέφερε επίσης ότι ζήτησε την μεταφορά του στο Νοσοκομείο της Σάμου για να κάνει ακτινολογικές εξετάσεις αφού πρέπει να είχε σπασμένα πλευρά. Η αίτηση αυτή δεν έγινε δεκτή από την Αστυνομία μέχρι στιγμής. Στον κρατούμενο δόθηκαν αναλγητικά. Κατά την συνάντησή μου μαζί του, ισχυρίστηκε ότι τον χτύπησε Αστυνομικός που ήταν στο σκάφος την στιγμή της σύλληψης. Ειδικότερα, δέχτηκε εννιά κλωτσιές από έναν αξιωματικό που φορούσε στρατιωτικές μπότες. Τουλάχιστον δύο άλλοι κρατούμενοι μου επιβεβαίωσαν το γεγονός. Γνώρισα αμέσως το συμβάν στο Νομάρχη και στις 19 Μαΐου 2007, επισκέφτηκα [τον προσφεύγοντα] με την συνοδεία του Νομάρχη, του Αντινομάρχη και των μελών ΜΗ-

No 5436

Κυβερνητικών Οργανώσεων της Σάμου και αυτός επανέλαβε την ιστορία του μπροστά μας. (...) Η Μη-Κυβερνητική Οργάνωση κατέθεσε αναφορά στον Προϊστάμενο του Λιμεναρχείου ο οποίος πιθανόν να διέταζε εσωτερική έρευνα.»

12. Σύμφωνα με την ίδια αναφορά, στις 22 Μαΐου 2007, οι Αρχές αρνήθηκαν και πάλι να καταχωρήσουν την αίτηση ασύλου που έκανε για λογαριασμό του προσφεύγοντα ο Δικηγόρος του Κέντρου Διαμονής με την δικαιολογία ότι είχαν μεγάλο φόρτο εργασίας.

13. Στις 12 Ιουνίου 2007, ο προσφεύγων κατέθεσε νέα αίτηση πολιτικού ασύλου, η οποία καταχωρήθηκε.

14. Στις 21 Ιουνίου 2007, οι Αστυνομικές Αρχές της Σάμου διαβίβασαν στο Υπουργείο Εσωτερικών το αίτημα ασύλου του προσφεύγοντα.

15. Στις 26 Ιουνίου 2007, η Αστυνομική Διεύθυνση Σάμου ζήτησε την αναστολή της απόφασης απομάκρυνσης, γιατί αυτή δεν ήταν δυνατή λόγω ανωτέρας βίας και επειδή η εξέταση της αίτησης ασύλου ήταν ακόμη εκκρεμής.

16. Στις 19 Ιουλίου 2007, ο προσφεύγων διακομίστηκε στο Νοσοκομείο, όπου και διέμεινε μέχρι τις 24 Ιουλίου 2007. Εξήγησε ότι η μεταφορά του στο Νοσοκομείο έγινε δεκτή χάρις στις προσπάθειες μιας Μη-Κυβερνητικής Οργάνωσης. Ένα ιατρικό πιστοποιητικό που εκδόθηκε από το Νοσοκομείο, ανέφερε αιμόπτυση, αδυναμία, πονοκεφάλους και δερματολογικά προβλήματα.

17. Στις 30 Ιουλίου 2007, ο Διευθυντής της Αστυνομίας Βορείου Αιγαίου διέταξε την αναστολή της απομάκρυνσης του προσφεύγοντα μέχρι την λήψη οριστικής απόφασης επί της αίτησης ασύλου του. Η απόφαση αυτή επιδόθηκε στον προσφεύγοντα στις 6 Αυγούστου 2007, με την μεσολάβηση διερμηνέα, ο οποίος σύμφωνα με την Κυβέρνηση, μετέφρασε το περιεχόμενο αυτής. Η Κυβέρνηση προσκομίζει αποδεικτικό επίδοσης που έχει υπογραφεί από τον προσφεύγοντα και τον Διερμηνέα.

18. Ο προσφεύγων απελευθερώθηκε στις 6 Αυγούστου 2007, αφού κρατήθηκε για τρεις μήνες, το ανώτατο δηλαδή χρονικό όριο που προβλέπει ο νόμος.

19. Η αίτηση πολιτικού ασύλου του προσφεύγοντα απορρίφθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2008, με απόφαση της Διεύθυνσης Αλλοδαπών. Ο

No 5436

Διευθυντής έκρινε ότι οι λόγοι που πρόβαλε ο προσφεύγων ήταν αβάσιμοι, αφού δεν μπορούσε να αποδείξει ότι κινδύνευε να υποστεί διώξεις στην χώρα του λόγω θρησκείας, εθνικότητας ή πολιτικών πεποιθήσεων. Επίσης, υπογράμμισε ότι ο προσφεύγων δεν προσκόμισε κανένα έγγραφο που να αποδεικνύει την ταυτότητά του και ότι έφυγε από την χώρα του για να βρει εργασία και να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσής του.

20. Στις 10 Μαρτίου 2009, ο προσφεύγων προσέφυγε κατά της απόφασης αυτής, η οποία εκκρεμεί ακόμη.

2. *Οι συνθήκες κράτησης στο Κέντρο Διαμονής, σύμφωνα με τον προσφεύγοντα*

21. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι ο χώρος στον οποίο ζούσε ήταν πολύ βρώμικος και ότι το έδαφος ήταν μαύρο γεμάτο βρωμιά. Τα παράθυρα ήταν σπασμένα και τα στρώματα παλιά και λερωμένα. Τα σκουπίδια συσσωρεύονταν στους διαδρόμους. Η διοίκηση δεν έκανε καμιά ενέργεια για να καθαρίσει ή να επισκεύασει το Κέντρο. Όλοι οι κρατούμενοι είχαν ψείρες και υπέφεραν από δερματολογικές ασθένειες. Η τροφή ήταν ανεπαρκής και δεν παρασκευαζόταν σύμφωνα με τους κανόνες υγιεινής. Οι κρατούμενοι έτρωγαν καταγής μια και δεν υπήρχαν ούτε ομαδική τραπεζαρία ούτε τραπέζια. Τα κρεβάτια δεν ήταν αρκετά και δεν υπήρχε κανένα έπιπλο. Πολλοί κοιμόντουσαν στο πάτωμα. Το καλοκαίρι, η ατμόσφαιρα του κέντρου ήταν αποπνικτική και εμετική. Δεν υπήρχε κλιματισμός και το φυσικό φως ήταν περιορισμένο, αφού τα παράθυρα του κτιρίου ήταν κλειστά με σανίδες για να διευκολύνεται ο έλεγχος του χώρου.

22. Το Κέντρο Κράτησης ήταν δυναμικότητας εκατό ατόμων. Κατά την κράτηση του προσφεύγοντα, φιλοξενούσε τους εξής αλλοδαπούς : 187 στις 8 Ιουλίου, 209 στις 16 Ιουλίου, 192 στις 18 Ιουλίου, 163 στις 24 Ιουλίου, 137 στις 25 Ιουλίου, 149 στις 30 Ιουλίου, 166 την 1^η Αυγούστου και 170 στις 2 Αυγούστου.

23. Στο σύνολο των ατόμων αντιστοιχούσαν μόνο μία τουαλέτα σε λειτουργία, χωρίς διαχωριστικό και ένα μόνο ντους, χωρίς ζεστό νερό.

24. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι κατά την διάρκεια της κράτησής του δεν έκανε καμιά σωματική άσκηση και δεν βγήκε από το κτίριο παρά σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Στην πραγματικότητα, δεν υπήρχε χώρος κατάλληλος για περίπατο, εκτός από μια αυλή, πολύ μικρή για τον αριθμό των κρατουμένων και η οποία χρησίμευε μόνον για την καταγραφή τους. Η

No 5436

πρόσβαση στην αυλή αυτή εξαρτιόταν από την διάθεση του φύλακα. Υπήρχε ένα μόνο τηλέφωνο και συνεπώς, δεν μπορούσε να επικοινωνήσει ποτέ με την οικογένειά του.

25. Δεν υπήρχε καμιά ψυχολογική υποστήριξη. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι λόγω του ότι είχε υποστεί βασανιστήρια στην Παλαιστίνη, επειδή υπήρξε θύμα βιαιοτήτων στην Ελλάδα και επειδή ζούσε υπό εξευτελιστικές συνθήκες, η ψυχολογική του κατάσταση ήταν άσχημη.

Δεν υπήρχε διερμηνέας ή μεταφραστής στους χώρους κράτησης. Ένας δικηγόρος επισκεπτόταν το Κέντρο κάποιες ώρες την εβδομάδα, αλλά μπορούσε να συναντήσει περιορισμένο αριθμό κρατουμένων. Η αρμοδιότητά του περιοριζόταν στο να δίνει κάποιες συμβουλές. Το πρωί, ήταν παρόντες μια κοινωνική λειτουργός και ένας γιατρός, αλλά λόγω της απουσίας διερμηνέα, του υπερπληθυσμού και των συνθηκών κράτησης ήταν αδύνατο να επικοινωνήσει κανείς μαζί τους. Η μεταφορά στο Νοσοκομείο ήταν αδύνατη λόγω της έλλειψης προσωπικού. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι υπέφερε από δερματολογικά προβλήματα και υποστηρίζει ότι υπήρχαν περιστατικά φθειρίασης.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

26. Τα άρθρα 76 (συνθήκες και διαδικασία διοικητικής απέλασης), 77 (προσφυγή κατά της διοικητικής απέλασης) και 79 (προστασία κατά της απέλασης) του Νόμου 3386/2005 σχετικά με την είσοδο, την διαμονή και την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια, προβλέπουν τα εξής :

Άρθρο 76

Προϋποθέσεις και διαδικασία διοικητικής απέλασης

(...)

"γ. Η παρουσία του στο ελληνικό έδαφος είναι επικίνδυνη για τη δημόσια τάξη ή την ασφάλεια της Χώρας.

2. Η απέλαση διατάσσεται με απόφαση του οικείου Αστυνομικού Διευθυντή και, (...) αφού προηγουμένως δοθεί στον αλλοδαπό προθεσμία τουλάχιστον σαράντα οκτώ ωρών για να υποβάλει τις αντιρρήσεις του.

3. Εφόσον ο αλλοδαπός εκ των εν γένει περιστάσεων κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη, με απόφαση των οργάνων της προηγούμενης παραγράφου, διατάσσεται η προσωρινή κράτηση του μέχρι την έκδοση, εντός τριών (3) ημερών, απόφασης ως προς την απέλαση του (...). Ο αλλοδαπός που

No 5436

κρατείται, (...), μπορεί να προβάλει και αντιρρήσεις κατά της απόφασης κράτησης ή παράτασης της κράτησης του ενώπιον του προέδρου (...) του Διοικητικού πρωτοδικείου (...)."

4. Σε περίπτωση που ο προς απέλαση αλλοδαπός δεν κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ο πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου διαφωνεί ως προς την κράτηση του, τάσσεται σε αυτόν προθεσμία προς αναχώρηση, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα ημέρες.

5. Η κατά τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου αυτού απόφαση μπορεί να ανακληθεί ύστερα από αίτηση των διαδίκων, αν η αίτηση ανάκλησης στηρίζεται σε νέα στοιχεία (...) »

Άρθρο 77

Προσφυγή κατά της διοικητικής απέλασης

Κατά της απόφασης απέλασης δικαιούται ο αλλοδαπός να προσφύγει μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών από την κοινοποίηση της στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης (...). Η σχετική απόφαση εκδίδεται μέσα σε τρεις εργάσιμες ημέρες από την άσκηση της προσφυγής. Η άσκηση προσφυγής συνεπάγεται την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης. Σε περίπτωση κατά την οποία με την απόφαση απέλασης έχει διαταχθεί και η κράτηση, η αναστολή αφορά μόνο την απέλαση.

Άρθρο 79

Προστασία από την απέλαση

1. Απαγορεύεται η απέλαση, εφόσον ο αλλοδαπός:

(...)

δ. Έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας ή έχει ζητήσει την παροχή ασύλου, υπό την επιφύλαξη των άρθρων 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 (...).

27. Σε έγγραφο του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Σύρου, της 26^{ης} Ιανουαρίου 2010, προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, αναφέρεται ότι :

«Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου μας, ο έλεγχος νομιμότητας της κράτησης αλλοδαπού γίνεται στο πλαίσιο αντιρρήσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 76 §4 του Νόμου 3386/2005, σχετικά με τον κίνδυνο διαφυγής ή τον κίνδυνο για την δημόσια τάξη. Ωστόσο, στο πλαίσιο της αίτησης ακύρωσης ή αναστολής της απόφασης απομάκρυνσης, είναι δυνατόν να αμφισβητήσει κάποιος την νομιμότητα της απόφασης κράτησης, που εμπεριέχεται στην απόφαση απομάκρυνσης (...). Το Δικαστήριο εξετάζει τη νομιμότητα της απόφασης

No 5436

κράτησης του αλλοδαπού (...) υπό το πρίσμα των διατάξεων του εθνικού δικαίου και των αρχών που εγγυάται το άρθρο 5 της Σύμβασης.»

28. Το άρθρο 1 του Προεδρικού Διατάγματος αρ. 61/1999, που ρυθμίζει την κατάσταση των πολιτικών προσφύγων και όσων κάνουν αίτηση ασύλου ορίζει ότι:

Άρθρο 1.- 1. Αλλοδαπός ο οποίος δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής στα σημεία εισόδου στην Ελληνική Επικράτεια ή εντός αυτής, ότι ζητεί άσυλο στη χώρα μας ή με οποιονδήποτε τρόπο ζητεί να μην απελαθεί σε κάποια χώρα εκ φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων, θεωρείται ως αιτών άσυλο σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης 1951 (...) και μέχρι την οριστική κρίση του αιτήματός του δεν επιτρέπεται η καθ' οιονδήποτε τρόπο απομάκρυνσή του από τη χώρα.

29. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του προαναφερθέντος Νόμου 3386/2005:

«1. Οι διατάξεις του νόμου αυτού δεν έχουν εφαρμογή

γ. Στους πρόσφυγες και στα πρόσωπα που έχουν υποβάλει αίτηση για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, κατά την έννοια της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 (...)»

30. Η απόφαση που διατάσσει την απομάκρυνση αλλοδαπού αποτελεί διοικητική πράξη που μπορεί να προσβληθεί με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων. Παράλληλα με την αίτηση ακύρωσης, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να καταθέσει αίτηση αναστολής εκτέλεσης της απομάκρυνσης. Για να αποφευχθεί ή εκτέλεση της απομάκρυνσης και μέχρι να αποφανθεί το Δικαστήριο για την αίτηση αναστολής, είναι δυνατόν να ασκήσει ο ενδιαφερόμενος αίτηση για να πετύχει προσωρινή απόφαση, η οποία εξετάζεται σύμφωνα με ταχύτατη διαδικασία, στην οποία παρευρίσκονται ένα Δικαστής του Πρωτοδικείου και ο ενδιαφερόμενος ή ο δικηγόρος του. Η προσωρινή απόφαση και η αναστολή εκτέλεσης μπορούν να αφορούν τόσο την απέλαση όσο και την προσωρινή κράτηση .

31. Το χαρτόσημο είναι ύψους 9 ευρώ για την άσκηση αίτησης ανάρτησης και 25 ευρώ για την άσκηση αίτησης αναστολής εκτέλεσης. Για την άσκηση των ένδικων αυτών μέσων, το άρθρο 276 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, σε συνδυασμό με τα άρθρα 194-204 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, προβλέπουν δωρεάν δικαστική προστασία, που περιλαμβάνει τον διορισμό δικηγόρου αυτεπαγγέλτως.

No 5436

32. Επίσης ο αλλοδαπός μπορεί παράλληλα να ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης απομάκρυνσης ενώπιον του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και επίσης να προβάλει αντιρρήσεις σχετικά με την προσωρινή του κράτηση ενώπιον του Προέδρου του Διοικητικού Δικαστηρίου. Οι αντιρρήσεις μπορεί να αφορούν συγχρόνως τη νομιμότητα της σύλληψης και της κράτησης. Η άσκησή τους, προφορικά ή εγγράφως, (άρθρο 243 §1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας) δεν υπόκειται σε καμία προθεσμία, κατά την διάρκεια της κράτησης. Εξετάζονται σύμφωνα με επείγουσα διαδικασία και η απόφαση εκδίδεται αμέσως και επιδίδεται επίσης αμέσως στον ενδιαφερόμενο, προκειμένου να αποφευχθεί η άσκοπη παράταση της κράτησης.

33. Τα Διοικητικά Δικαστήρια έκριναν ήδη ότι το άρθρο 76 του Νόμου υπ'αρ. 3386/2005 για την κράτηση των αλλοδαπών ενόψει απέλασης δεν αντίκειται στα άρθρα 5 και 6 του Συντάγματος και 5 της Σύμβασης, αφού η διάταξη αυτή καθιερώνει την δυνατότητα δικαστικού έλεγχου της νομιμότητας της κράτησης με την ειδική διαδικασία της απ'ευθείας προσφυγής ενώπιον του Δικαστή, πράγμα που επιτρέπει την άρση της κράτησης εντός σύντομου χρόνου, διαφορετικά η κράτηση λήγει εντός προθεσμίας τριών μηνών, αν δεν γίνει απομάκρυνση του αλλοδαπού (απόφαση 573/2003 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών).

III. ΕΘΝΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΕΓΓΡΑΦΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΠΩΝ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ

1. Η Αναφορά του Οκτωβρίου του 2007 της μη-Κυβερνητικής οργάνωσης Proasyl και της ομάδας Δικηγόρων Αθηνών για τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών

34. Τον Ιούλιο του 2007, Μέλη της Μη-Κυβερνητικής οργάνωσης Proasyl και ομάδας δικηγόρων για τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών πραγματοποίησαν επίσκεψη στο Κέντρο Διαμονής και συζήτησαν μεταξύ άλλων με τον προσφεύγοντα. Σε μια αναφορά με τον τίτλο «Η αλήθεια μπορεί να είναι σκληρή αλλά πρέπει να λέγεται», υπογράμμιζαν τα εξής :

«Σύμφωνα με τις ελληνικές Αρχές, η χωρητικότητα του Κέντρου Διαμονής της Σάμου είναι εκατό άτομα. Κατά τις επισκέψεις μας, υπήρχαν 192 κρατούμενοι επίσημα καταγεγραμμένοι. Μεταξύ αυτών, μια γυναίκα από την Σομαλία και

No 5436

δεκαοκτώ ασυνόδευτοι ανήλικοι (δεκατέσσερις από το Αφγανιστάν και τέσσερις από τη Σομαλία). Δεν υπήρχε διαχωριστικό ανάμεσα στους ασυνόδευτους ανήλικους και τους ενήλικες. Η γυναίκα από τη Σομαλία ήταν με τέσσερις άντρες από τη Σομαλία που ζήτησαν να την πάρουν υπό την προστασία τους.

Στο Κέντρο υπήρχαν επίσης τέσσερις άντρες που είχαν καταθέσει αίτηση ασύλου. Κατ' αρχήν αυτοί που ζητούν άσυλο κρατούνται έως το μέγιστο όριο κράτησης που είναι τρεις μήνες. Ένας δικηγόρος είναι στην διάθεσή τους. Η παρουσία του χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (από το πρόγραμμα Equal που δεν αργεί να πλησιάσει στο τέλος του). Ο δικηγόρος για τις υπηρεσίες του αμείβεται με τριακόσια ευρώ τον μήνα.

Το Κέντρο διαμονής βρίσκεται μέσα στην πόλη της Σάμου σε ένα παλιό εργοστάσιο τσιγάρων που χτίστηκε το 1928. Το κτίριο που χρειάζεται επείγουσα επισκευή, ή ακόμα να γκρεμιστεί, είναι στο κέντρο της πόλης. Μπαίνοντας, ο επισκέπτης καταλαμβάνεται από μια φριχτή μυρωδιά ούρων και ιδρώτα. Το σύστημα αποχέτευσης δεν λειτουργεί. Κατά την επίσκεψή μας υπήρχε μόνον μια τουαλέτα διαθέσιμη για διακόσια άτομα. Η ατμόσφαιρα είναι αποπνικτική και φοβερά ζεστή. Οι κρατούμενοι υποστηρίζουν ότι ο περίπατος εξαρτάται από τον Αξιωματικό υπηρεσίας. Σπάνια είναι έξω και για λίγο χρονικό διάστημα. Το ίδιο ισχύει και για την πρόσβαση στους τηλεφωνικούς θαλάμους. Η αστυνομία αποφασίζει αν και πόσο μπορούν να μιλήσουν οι κρατούμενοι στο τηλέφωνο. Κατά την επίσκεψή της τον Ιούνιο του 2007, η αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σοκαρίστηκε από τις συνθήκες κράτησης στο Κέντρο της Σάμου.

Μιλήσαμε με Λιβανέζους, Αλγερινούς, Αφγανούς, Ιρακινούς, Σομαλούς και Αιθίοπες. Πολλοί κρατούμενοι υπόφεραν από μεταδοτικές δερματολογικές παθήσεις (φθειρίωση) λόγω των θλιβερών συνθηκών κράτησης. Οι ασθενείς μας ανέφεραν ότι οι ιατρικές υπηρεσίες ήταν ανεπαρκείς παρά το ότι ήταν παρών ένας γιατρός εκεί μία ώρα την ημέρα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο γιατρός συνιστά την μεταφορά στο Νοσοκομείο, αλλά αυτό δεν αποτελεί παρά σύσταση. Η αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είχε τν ίδια άποψη.

Συζητήσαμε με έναν Παλαιστίνιο από το Λίβανο που είχε ένα πλευρό σπασμένο μετά από βιαιοπραγίες που υπέστη από αξιωματικό του Λιμενικού. Κατά την διάρκεια της επίσκεψής μας, δεν είχε προγραμματιστεί καμμία επίσκεψη στο Νοσοκομείο παρά το ότι το θύμα παραπονιόταν για πόνους και αιμοπτύσεις για εβδομάδες. Μόνο την δέκατη μέρα της επίσκεψης η αντιπροσωπεία μπόρεσε να εξασφαλίσει την μεταφορά του θύματος της άσχημης μεταχείρισης στο Νοσοκομείο, δηλαδή δύο μήνες μετά τον τραυματισμό του. Πρόσφυγες από την Αιθιοπία και την Αλγερία αναφέρουν επίσης άσχημη μεταχείριση κατά την σύλληψή τους από το Λιμεναρχείο.»

2. Το δελτίο τύπου του Γραφείου Αθηνών της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες

No 5436

35. Στις 2 Οκτωβρίου 2007, το Γραφείο Αθηνών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες δημοσίευσε δελτίο τύπου με το οποίο ζητούσε το άμεσο κλείσιμο των Κέντρου Διαμονής Αλλοδαπών στη Σάμο, συνθήκες υποδοχής σύμφωνα με τις αρχές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες αίτησης ασύλου. Η ανακοίνωση τόνιζε ότι οι συνθήκες στο Κέντρο Κράτησης προσβάλλουν στην ίδια την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, από πλευράς καταλύματος, υγιεινής και υποδομής, αμαυρώνουν την εικόνα της Ελλάδας στο εξωτερικό και αποτελούν προφανή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

3. *Αναφορά της Αντιπροσωπείας της Επιτροπής LIBE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την επίσκεψη στην Ελλάδα (Σάμος και Αθήνα)*

36. Μια αντιπροσωπεία αποτελούμενη από 9 Βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επισκέφτηκε την Ελλάδα (Σάμο και Αθήνα) στις 14 και 15 Ιουνίου 2007. Η επίσκεψη είχε ως σκοπό να συλλεχθούν πληροφορίες και να καταγραφεί η κατάσταση όσον αφορά την υποδοχή όσων ζητούν άσυλο και των μεταναστών (νόμιμων και παράνομων) στην Ελλάδα, να ελεγχθούν οι καταστάσεις των Κέντρων, και την ανταλλαγή απόψεων με τους Εκπρόσωπους των Πολιτών και τις Κυβερνητικές αρχές. Σχετικά με το παλιό Κέντρο Κράτησης στο Βαθύ, η Επιτροπή κατέγραψε τα εξής :

«Το κτίριο του 1928 είναι ένα καπνεργοστάσιο που είχε περιπέσει σε αχρησία. Μετά από μια σύντομη παρουσίαση, η αντιπροσωπεία είχε την ευκαιρία να επισκεφθεί όλες τις υποδομές του Κέντρου κράτησης χωρίς περιορισμό. Γενικά, περίπου 200 με 400 άτομα κρατούνται στο κτίριο. Κατά την επίσκεψή μας, ήταν παρόντες 115 κρατούμενοι, αριθμός που φαίνεται πολύ μεγάλος. Όλοι οι κρατούμενοι ήταν άντρες. Παρόλο που δεν συνέβαινε έτσι στο παρελθόν, τώρα οι γυναίκες και τα παιδιά, αν υπάρχουν, κρατούνται χωριστά.

Σύμφωνα με τις Αρχές, οι κρατούμενοι λαμβάνουν πληροφορίες για την διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσουν για την αίτηση ασύλου αλλά έχουν την τάση να μην κάνουν χρήση αυτής. Το Κέντρο διαθέτει δικηγόρο, ο οποίος αμείβεται εν μέρει από το πρόγραμμα Equal. Ο Νομάρχης δεν έχει επαρκή υποστήριξη από τις Εθνικές Αρχές. Πράγματι, δεν μπορεί να του καταλογιστεί η ευθύνη για την λειτουργία του Κέντρου από την στιγμή που δεν έχει τα απαραίτητα μέσα.

Σε γενικές γραμμές οι συνθήκες μπορούν να χαρακτηριστούν ως αηδιαστικές, θλιβερές και απάνθρωπες. Ο Νομάρχης υποστηρίζει ότι οι κρατούμενοι προκαλούν

No 5436

φθορές στο κτίριο. Σύμφωνα με τα λεγόμενά του, τα υδραυλικά και ηλεκτρικά συστήματα ανανεώνονται κάθε δύο ή τρεις μήνες. Αφού είδαμε το κτίριο, αναρωτιόμαστε τι μένει ακόμα να γκρεμιστεί. Οι πράξεις φθοράς μπορούν να εξηγηθούν από τις συνθήκες κάτω από τις οποίες κρατούνται τα άτομα.

Πράγματι, το Κέντρο είναι σε τέτοια κατάσταση ερείπωσης που αποτελεί κίνδυνο για τους κρατούμενους. Οι τοίχοι είναι καλυμμένοι από γκράφιτι και γεμάτοι τρύπες. Μεγάλα κομμάτια γύψου και τσιμέντου έχουν πέσει από τους τοίχους. Το πάτωμα είναι βρώμικο και παρατηρούνται εμφανή ίχνη ψώρας και ακαθαρσίες σχεδόν παντού. Ακόμα και με 115 κρατούμενους, ο χώρος είναι πραγματικά υπερκατοικημένος και η καθαριότητα και οι συνθήκες υγιεινής είναι αξιοθρήνητες. Η ποιότητα του αέρα είναι μέτρια και είναι γεμάτος υγρασία. Δεν υπάρχει καμία υποδομή για τον ελεύθερο χρόνο ή για τα γεύματα. Το μόνο έπιπλο φαίνεται να είναι κάτι αμφίβολης ποιότητας στρώματα και κάποια κρεβάτια το ένα πάνω από το άλλο, σε μερικά δωμάτια, και πολύ λίγα σε αριθμό για να μπορέσουν να καλύψουν τις ανάγκες όλων. Οι κρατούμενοι κοιμούνται σε συνθήκες φοβερής βρωμιάς και έλλειψης χώρου. Οι τουαλέτες δεν έχουν πόρτες, και άντρες και γυναίκες τις μοιράζονται χωρίς διάκριση, ενώ η κατάσταση ερείπωσή τους τις κάνει σχεδόν αδύνατες για χρήση. Το μπάνιο κολυμπά σε 1 εκατοστό χρησιμοποιημένου νερού και είναι πολύ βρώμικο. Τα καζανάκια της τουαλέτας είναι σπασμένα και υδραυλικά εξαρτήματα κρέμονται στους τοίχους, ενώ είναι δύσκολο να βρεθούν τουαλέτες ή ένα ντουζ που να λειτουργεί. Οι συνθήκες είναι τελείως αξιοθρήνητες και ανθυγιεινές.

Επίσης, είναι προφανές ότι το Κέντρο δεν έχει προσωπικό –μόλις και μετά βίας 2 αξιωματικούς της Αστυνομίας σε κανονική υπηρεσία (μέχρι 5 κατά την διανομή των γευμάτων, απ'ό,τι φαίνεται), 1 γιατρό, κανένα ψυχολόγο, 1 κοινωνικό λειτουργό (εδώ και λίγο καιρό), έλλειψη διερμηνέων (ακόμα και κατά την διάρκεια της επίσκεψής μας). Ορισμένοι κρατούμενοι παραπονούνται για κατάχρηση/χτυπήματα και τραυματισμούς από πλευράς της αστυνομίας των συνόρων, κατά την σύλλησή τους. Για να κάνουν ένα τηλεφώνημα, πρέπει να πληρώσουν τους φύλακες, σύμφωνα με όσα μας διηγήθηκαν πολλοί κρατούμενοι. Στους ασθενείς συνταγογραφούνε ως επί το πλείστον ασπιρίνη αφού δεν υπάρχει κανένας διαθέσιμος ιατρικός εξοπλισμός στο Κέντρο. Λόγω της έλλειψης φυλάκων, δεν είναι δυνατόν να μεταφέρουν άτομα στο Νοσοκομείο. Και αν γινόταν να οργανωθεί μια κατάλληλη μεταφορά, και πάλι το Νοσοκομείο δεν μπορεί να ασχοληθεί μαζί τους λόγω έλλειψης δυναμικού. Τα σωματικά παράπονα συχνά συνδέονται με την ψυχολογική κατάσταση. Όλοι όσοι έχουν επισκεφθεί το Κέντρο καταλαβαίνουν γιατί.

Κυριαρχεί ένα διάχυτο αίσθημα αδικίας επειδή ορισμένες ομάδες κρατούνται αυτόματα για 3 μήνες (Ιρακινοί, Παλαιστίνιοι και άλλες αραβόφωνες κοινότητες) ενώ άλλες δεν κρατούνται παρά μόνον για 15 μέρες (Αφγανοί, Σομαλοί και από

No 5436

την Ερυθραία). Οι περισσότεροι κρατούμενοι στους οποίους μίλησε η αντιπροσωπεία παρουσιάζονται ως Ιρακινοί, Αφγανοί ή Παλαιστίνιοι, αλλά αναφέρουν ότι οι Αρχές, κατά την άφιξή τους, τους καταγράψανε αυθαίρετα ως Λιβανέζους. Από την πλευρά τους, οι Αρχές αναφέρουν ότι η πλειοψηφία των κρατουμένων παρουσιάζονται χωρίς έγγραφα (ταυτότητας) και υποστηρίζουν ότι έρχονται από χώρες για τις οποίες πιστεύουν ότι οι υπήκοοί τους τυχαίνουν καλύτερης μεταχείρισης. Πολλοί κρατούμενοι, ειδικά αυτοί που έρχονται από τις χώρες της Βόρειας Αφρικής (Maghreb) μιλάν αρκετά καλά τα γαλλικά. Απ'ό,τι φαίνεται οι Αρχές δεν έχουν καμία τυποποιημένη και αξιόπιστη μέθοδο που να τους επιτρέπει να καταλάβουν την καταγωγή των χωρίς έγγραφα αλλοδαπών (π.χ. μέσω εξειδικευμένων διερμηνέων). Πολλοί διαμαρτύρονται ότι δεν έχουν πρόσβαση ούτε σε δικηγόρο ούτε σε διερμηνέα, και ότι δεν έλαβαν έγγραφο που να τους εξηγεί τους λόγους της κράτησής τους.

Φεύγοντας από το Κέντρο, όλα τα Μέλη της Αντιπροσωπείας έκριναν ότι το Κέντρο έπρεπε να έχει κλείσει εδώ και πολλά χρόνια. Τα προβλήματα και οι προκλήσεις που προκύπτουν από τα μεταναστευτικά ρεύματα είναι απολύτως γνωστά στην Αντιπροσωπεία η οποία και τα παραδέχεται. Ωστόσο, οι απάνθρωπες συνθήκες δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να δικαιολογηθούν και αποτελούν απόλυτη περιφρόνηση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τις οδηγίες σχετικά με την υποδοχή και της διαδικασίας (2003/9/EK και 2005/85/EK).»

IV. ΟΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΑΝΘΡΩΠΩΝ Η ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΙΝΩΝ

37. Μετά την επίσκεψή της στην Ελλάδα, από τις 23 ως τις 29 Σεπτεμβρίου 2008, η Επιτροπή σημείωσε τα ακόλουθα στην Αναφορά της (το πρωτότυπο στα αγγλικά) :

«16. Δεδομένου του συνόλου των στοιχείων που είχαν στην διάθεσή τους οι Ελληνικές Αρχές που δείχνουν ότι το πρόβλημα των κακομεταχειρίσεων από τα όργανα της Τάξης εξακολουθεί, είναι λυπηρό το ότι τα μέτρα αποδεδειγμένης αποτελεσματικότητας που συνέστησε η Επιτροπή στις αναφορές της, δεν εφαρμόστηκαν. Έτσι, μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει Αρχή πραγματικά αρμόδια για να επιθεωρήσει τους χώρους Κράτησης της Αστυνομίας και των Δυνάμεων Ασφαλείας. Το 2007, η Επιτροπή ενημερώθηκε για ένα μεταρρυθμιστικό σχέδιο του Συνηγόρου του Πολίτη, ο οποίος θα αναλάμβανε καθήκοντα τέτοιου τύπου, αλλά το σχέδιο αυτό προφανώς δεν υλοποιήθηκε. **Η Επιτροπή καλεί τις Ελληνικές Αρχές να θέσουν σε εφαρμογή ένα σύστημα που να επιτρέπει σε μια Ανεξάρτητη Αρχή να επισκέπτεται τους χώρους των Δυνάμεων Ασφαλείας.**

No 5436

17. Οι Ελληνικές Αρχές υιοθετούν αυτή την στιγμή μια νέα νομοθεσία σχετικά με τις έρευνες για τις πειθαρχικές παραβάσεις που διαπράττουν τα Μέλη της Ελληνικής Αστυνομίας και τις σχετικές κυρώσεις. Το Νομοσχέδιο προβλέπει τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούν τα αρμόδια Όργανα για να κρίνουν τις καταγγελίες κατά των Αστυνομικών υπαλλήλων, καθώς και τις κυρώσεις με τις οποίες τιμωρούνται διάφοροι τύποι πειθαρχικών παραβάσεων. Όμως, παραλείπει να εγκαθιδρύσει ανεξάρτητο μηχανισμό καταγγελιών. Οι καταγγελίες που γίνονται από το κοινό και στις οποίες αναφέρονται πειθαρχικές παραβάσεις πρέπει πάντα να υποβάλλονται στα Όργανα της Ελληνικής Αστυνομίας και ο Προϊστάμενος αξιωματικός του υποτιθέμενου δράστη των γεγονότων μπορεί να διευθύνει τις έρευνες για ορισμένες παραβάσεις. **Η Επιτροπή συνιστά στις Ελληνικές Αρχές να πάρουν τα απαραίτητα μέτρα για να εγκαθιδρύσουν έναν ανεξάρτητο μηχανισμό για τις καταγγελίες κατά της Αστυνομίας.**

18. Επιπλέον, οι ελληνικές Αρχές θα πρέπει να προβλέψουν την δημιουργία ειδικής υπηρεσίας για τα άτομα που τίθενται υπό κράτηση κατά την σύλληψή τους από την Αστυνομία. Για να είναι πλήρως αποτελεσματική η Υπηρεσία αυτή, θα πρέπει τα μέλη της να έχουν όχι μόνο την εξουσία αλλά και την ευθύνη να ελέγχουν αν τα θεμελιώδη δικαιώματα όσων κρατούνται, παραδείγματος χάριν σχετικά με την κοινοποίηση της στέρησης της ελευθερίας τους, την πρόσβαση σε δικηγόρο, κλπ., έχουν τηρηθεί και να λαμβάνει τα απαιτούμενα μέτρα αν συμβαίνει αυτό. **Η Επιτροπή θα ήθελε να έχει την γνώμη των Ελληνικών Αρχών ως προς την πρόταση αυτή.»**

V. Η ΑΠΟΦΑΣΗ 1707 (2010) ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, ΤΗΣ 28^{ΗΣ} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2010

38. Η απόφαση αυτή σχετικά με την διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο και των παράνομων μεταναστών ορίζει ότι :

« 9. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση καλεί τα Κράτη Μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης στα οποία κρατούνται άτομα που έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου και παράνομοι μετανάστες, να σέβονται απολύτως τις υποχρεώσεις τους έναντι του διεθνούς δικαίου σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους πρόσφυγες και να :

(...)

9.2 να εφαρμόζουν ως προς το νόμο και ως προς την πρακτική τους 15 Ευρωπαϊκούς Κανόνες που ορίζουν τις ελάχιστες προδιαγραφές που εφαρμόζονται

No 5436

στις συνθήκες κράτησης των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι :

9.2.1 ότι τα άτομα που στερούνται την ελευθερία τους τυχαίνουν αξιοπρεπούς μεταχείρισης και με σεβασμό των δικαιωμάτων τους

9.2.2 ότι τα άτομα που κρατούνται φιλοξενούνται σε κέντρα ειδικά σχεδιασμένα για την κράτηση που συνδέεται με την μετανάστευση και όχι μέσα σε φυλακές

9.2.3 ότι όλα τα άτομα που κρατούνται ενημερώνονται γρήγορα, σε γλώσσα απλή και προσιτή σε αυτά, για τους νομικούς και πραγματικούς λόγους της κράτησής τους, για τα δικαιώματά τους, τους νόμους και την διαδικασία καταγγελίας που ισχύουν κατά την κράτηση. Κατά την διάρκεια της κράτησης , οι κρατούμενοι έχουν την δυνατότητα να καταθέσουν αίτηση ασύλου ή συμπληρωματικής ή επικουρικής προστασίας , και έχουν πραγματική πρόσβαση σε διαδικασία ασύλου δίκαιη και ικανοποιητική που να προσφέρει όλες τις δικονομικές εγγυήσεις

9.2.4 ότι τηρούνται τα νομικά και πραγματικά κριτήρια εισαγωγής, πράγμα που προϋποθέτει την οργάνωση ελέγχων και ιατρικών επισκέψεων που να επιτρέπουν τον εντοπισμό ιδιαίτερων αναγκών. Θα πρέπει να τηρούνται σχετικά αρχεία όσον αφορά την εισαγωγή, τις αφίξεις και τις αναχωρήσεις

9.2.5 ότι οι υλικές συνθήκες κράτησης είναι προσαρμοσμένες στην νομική και πραγματική κατάσταση του ενδιαφερόμενου

9.2.6 ότι το καθεστώς κράτησης είναι προσαρμοσμένο στην νομική και πραγματική κατάσταση του ενδιαφερόμενου

9.2.7 ότι οι Αρμόδιες Αρχές διαφυλάσσουν την υγεία και την καλή διαβίωση όλων των κρατουμένων των οποίων έχουν την ευθύνη

9.2.8 ότι οι κρατούμενοι έχουν πραγματική, εγγυημένη πρόσβαση στον εξωτερικό κόσμο (συμπεριλαμβανομένων των δικηγόρων, της οικογένειας, των φίλων, του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, της κοινωνίας, των εκπροσώπων του πνευματικού και θρησκευτικού κόσμου) και έχουν το δικαίωμα να δέχονται συχνές επισκέψεις από τον εξωτερικό κόσμο

9.2.9 ότι οι κρατούμενοι έχουν πραγματική, εγγυημένη πρόσβαση σε νομικές συμβουλές, σε νομική βοήθεια και νομική εκπροσώπηση ικανοποιητικού επιπέδου, καθώς και σε δωρεάν νομική βοήθεια

9.2.10 ότι οι κρατούμενοι μπορούν να υποβάλουν περιοδικά πραγματική προσφυγή κατά της κράτησής τους ενώπιον Δικαστηρίου και ότι οι αποφάσεις που αφορούν την κράτηση εξετάζονται αυτόματα σε τακτά χρονικά διαστήματα

No 5436

9.2.11 ότι η ασφάλεια, η προστασία και η πειθαρχία των κρατουμένων λαμβάνονται υπόψη έτσι ώστε να διασφαλίζεται η καλή λειτουργία των Κέντρων Κράτησης

9.2.12 ότι το προσωπικό των Κέντρων Κράτησης και των Υπηρεσιών μετανάστευσης δεν κάνει χρήση βίας κατά των κρατουμένων, εκτός από την περίπτωση νόμιμης άμυνας ή σε περίπτωση απόπειρας απόδρασης ή δυναμικής σωματικής αντίστασης σε μια νόμιμη εντολή, πάντα σε έσχατη ανάγκη και κατά τρόπο ανάλογο με την κατάσταση

9.2.13 ότι η Διεύθυνση και το προσωπικό των Κέντρων Κράτησης προσλαμβάνονται με προσοχή, τους προσφέρεται κατάλληλη εκπαίδευση και ενεργούν σύμφωνα με τους πιο υψηλούς επαγγελματικούς, ηθικούς και προσωπικούς κανόνες

9.2.14 ότι οι κρατούμενοι έχουν κάθε ελευθερία να διατυπώσουν αιτήματα ή καταγγελίες ενώπιον των Αρμοδίων Αρχών, και ότι τους δίδονται εγγυήσεις εχεμύθειας ως προς το θέμα αυτό

9.2.15 ότι γίνεται ανεξάρτητη επιθεώρηση και έλεγχοι στα κέντρα Κράτησης και για τις συνθήκες κράτησης

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

39. Ο προσφεύγων παραπονιέται ότι το Λιμεναρχείο κατά την σύλληψή του τον μεταχειρίστηκε άσχημα (κακοποίηση) καθώς και για τις συνθήκες κράτησης στο Κέντρο Κράτησης στη Σάμο, τις οποίες χαρακτηρίζει ως άθλιες. Επικαλείται παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει τα εξής :

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς.»

A. Επί του παραδεκτού

40. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν εξάντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα σχετικά με τις συνθήκες κράτησής του. Υπογραμμίζει ότι οι αλλοδαποί αιτούντες άσυλο που είναι υπό κράτηση, όπως ο προσφεύγων, λαμβάνουν ένα σημείωμα, μεταφρασμένο σε πολλές γλώσσες, στο οποίο αναφέρεται ότι πρέπει να αναφέρουν στον Προϊστάμενο των

No 5436

Αστυνομικών Αρχών τα παράπονά τους σχετικά με την τροφή, τις ιατρικές υπηρεσίες, τις συνθήκες υγιεινής και τις συνθήκες κράτησης.

41. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ο προσφεύγων είχε ενημερωθεί για όλα τα ένδικα μέσα που μπορούσε να ασκήσει, δηλαδή την προσφυγή στον Προϊστάμενο των Αστυνομικών Αρχών ή για την προσφυγή ενώπιον των Δικαστικών Αρχών και ότι υπέγραψε μάλιστα τα αποδεικτικά επίδοσης των διαφόρων εγγράφων που του κοινοποιήθηκαν στα αγγλικά, γλώσσα που καταλάβαινε.

42. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη του όχι μόνο τις προσφυγές που τυπικά υπάρχουν στην ελληνική έννομη τάξη, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτές υπάρχουν, όπως στην περίπτωση του προσφεύγοντα. Υπογραμμίζει ότι στην ελληνική έννομη τάξη δεν υπάρχει κανένα ένδικο μέσο που να επιτρέπει σε έναν μετανάστη υπό κράτηση να παραπονείται για τις συνθήκες κράτησής του. Ο Νόμος 3386/2005 που καθιερώνει το νομικό πλαίσιο για την παράνομη μετανάστευση σιωπά ως προς το θέμα αυτό. Ο νόμος 2776/1999 (Σωφρονιστικός Κώδικας), αφορά αυτούς που έχουν φυλακιστεί μετά από καταδίκη από τα Ποινικά Δικαστήρια και δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις όπως αυτή του προσφεύγοντα. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει επίσης ότι οι Αρχές γνώριζαν καλά επί χρόνια την απάνθρωπη κατάσταση στο Κέντρο Κράτησης της Σάμου αλλά ότι ήταν μια διοικητική πρακτική που αντιστοιχούσε σε μια πολιτική βούληση να διαιωνίζεται η κατάσταση αυτή. Τέλος, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η κατάσταση της υγείας του δεν του επέτρεπε να γράψει στον Προϊστάμενο της Αστυνομίας.

43. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι θεμέλιο του κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ένδικων μέσων που εκφράζεται στο άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης είναι το ότι πριν να προσφύγει στο Δικαστήριο, ο προσφεύγων πρέπει να έχει δώσει στο υπαίτιο της παραβίασης Κράτος την δυνατότητα να αποκαταστήσει με εθνικά μέσα τις επικαλούμενες παραβιάσεις, χρησιμοποιώντας τα δικαστικά μέσα που προσφέρει η εθνική νομοθεσία, αρκεί αυτά να αποδεικνύονται αποτελεσματικά και επαρκή. (βλ. μεταξύ άλλων, *Frésoz et Roire c. France*, [GC], no 29183/95, §37, CEDH 1999-I). Πράγματι, το άρθρο 35 §1 της Σύμβασης επιτάσσει την εξάντληση ένδικων μέσων σχετικών με τις επίδικες παραβιάσεις και συγχρόνως διαθέσιμων και κατάλληλων. Πρέπει να είναι επαρκώς εξασφαλισμένα όχι μόνο στην θεωρία αλλά και στην πράξη, διαφορετικά στερούνται της επιθυμητής αποτελεσματικότητας και πρόσβασης. Εναπόκειται στο καθ' ου η

No 5436

προσφυγή κράτος να αποδείξει ότι πληρούνται οι απαιτήσεις αυτές (βλ. μεταξύ άλλων, *Dalia c. France*, 19 Φεβρουαρίου 1998, §38, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-I).

44. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι, όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης, στις αποφάσεις *Vaden κατά Ελλάδα* (αρ. 35115/03, §§30-33, 29 Μαρτίου 2007) και *Tsivis κατά Ελλάδα* (αρ. 11553/05, §§ 18-20, 6 Δεκεμβρίου 2007), συμπεράνε ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα, επειδή δεν είχαν κάνει χρήση των ένδικων μέσων που προβλέπονται από το άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (προσφυγή στον Εισαγγελέα τον αρμόδιο για την εκτέλεση των ποινών και την εφαρμογή των μέτρων ασφαλείας), από τα άρθρα 6 και 86 του νόμου 2776/1999 (προσφυγή στου Εισαγγελέα- Επόπτη της Φυλακής, προσφυγή στο Πειθαρχικό Συμβούλιο της Φυλακής και Έφεση ενώπιον του Δικαστηρίου εκτέλεσης των ποινών) και από την Υπουργική Απόφαση 58819/2003.

45. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η προσφυγή στον προϊστάμενο της Αστυνομίας την οποία επικαλείται η Κυβέρνηση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πραγματικό ένδικο μέσο υπό την έννοια του άρθρου 35 §1 της Σύμβασης. Τονίζει πρώτον ότι το σημείωμα που δίνεται στους ενδιαφερόμενους και το οποίο αναφέρει την δυνατότητα αυτή, δεν αναφέρει τη διαδικασία σύμφωνα με την οποία μπορεί να προσφύγει κάποιος στον Διευθυντή της Αστυνομίας ούτε το είδος παραπόνων που μπορεί να υποβληθούν σε αυτόν. Επίσης, καμία άλλη πληροφορία δεν δίνεται όσον αφορά το αν ο Διευθυντής της Αστυνομίας υποχρεούται να απαντήσει σε ένα παράπονο, και σε περίπτωση καταφατική, εντός ποιας προθεσμίας. Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η άδεια για μεταφορά του προσφεύγοντα στο Νοσοκομείο δεν δόθηκε παρά δύο μήνες μετά το επικαλούμενο συμβάν κατά το οποίο κακοποιήθηκε. Σημειώνει επίσης, το γεγονός ότι το 2008 το CPT κατέγραψε την απουσία στην Ελλάδα Ανεξάρτητου Μηχανισμού Ελέγχου των Χώρων Κράτησης και Διερεύνησης των Καταγγελιών κατά των Αξιωματικών της Αστυνομίας.

46. Εξάλλου το Δικαστήριο αναρωτιέται επίσης για το αν ο προϊστάμενος της Αστυνομίας εκπροσωπεί μια Αρχή η οποία πληρεί τις προϋποθέσεις της απαιτούμενης για την αποτελεσματικότητα της προσφυγής, ουδετερότητας και αντικειμενικότητας.

No 5436

47. Κυρίως όμως, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων δεν παραπονείται ειδικά για την προσωπική του κατάσταση στο Κέντρο Κράτησης της Σάμου. Εκθέτει περισσότερο ότι ήταν θύμα των συνθηκών που επικρατούσαν στο Κέντρο και οι οποίες ήταν ίδιες για το σύνολο των κρατουμένων. Όσον αφορά δε το Νόμο 3386/2005 στον οποίο αναφέρεται η Κυβέρνηση, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι επιτρέπει στα Δικαστήρια να εξετάσουν την απόφαση κράτησης ενός λαθρομετανάστη μόνον με βάση τον κίνδυνο διαφυγής ή τον κίνδυνο της δημόσιας τάξης. Τα Δικαστήρια δεν έχουν την αρμοδιότητα να εξετάσουν τις συνθήκες διαβίωσης στα Κέντρα Διαμονής για λαθρομετανάστες και να διατάξουν την απελευθέρωση ενός κρατουμένου υπό αυτή την οπτική γωνία.

48. Επομένως, το Δικαστήριο απορρίπτει την ένσταση της Κυβέρνησης ως προς το θέμα αυτό. Τονίζει εξάλλου ότι η αιτίαση σχετικά με το άρθρο 3 δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Επομένως θα πρέπει να γίνει δεκτή.

B. Επί της ουσίας

49. Το Δικαστήριο δέχεται ότι οι συνθήκες διαβίωσης στο Κέντρο όπου κρατούνταν ο προσφεύγων δεν ήταν ιδανικές, αλλά ότι γινόντουσαν συνεχώς επεμβάσεις για την βελτίωσή του. Ένας εργάτης, τον οποίο διέθετε στο Κέντρο η Νομαρχία της Σάμου, προσερχόταν καθημερινά για να κάνει επιδιορθώσεις και να το καθαρίσει. Ο αριθμός των τουαλετών ανερχόταν σε 7 και ο αριθμός των ντους σε 4 ενώ υπήρχε και ένας χώρος για περίπατο επιφάνειας 283,50 τ.μ.

50. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει επίσης ότι οι Διεθνείς Οργανώσεις αναγνώρισαν ότι οι Ελληνικές αρχές αντιμετωπίζουν ένα πολύπλοκο και δυσεπίλυτο πρόβλημα λόγω της μαζικής παράνομης εισόδου αλλοδαπών στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, μόνο στην Σάμο, συνελήφθηκαν 3.549 λαθρομετανάστες από τον Ιανουάριο μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου 2007 έναντι συνολικά 1.580 για το 2006.

51. Τέλος η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι όσον αφορά την κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντα και την έλλειψη ιατρικής φροντίδας, κανένα στοιχείο του φακέλου δεν επιβεβαιώνει τους ισχυρισμούς του. Την ημέρα της σύλληψής του ο γιατρός του κέντρου τον ακροάστηκε, όπως άλλωστε το δηλώνει και ο ίδιος.

No 5436

52. Ο προσφεύγων ανταπαντά ότι εναπόκειται σε κάθε Κράτος Μέλος να οργανώσει την εσωτερική έννομη τάξη του κατά τρόπο που να εξασφαλίζει ότι όλα τα άτομα απολαμβάνουν πραγματικά τα δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται με την Σύμβαση, και πολύ περισσότερο όσον αφορά την απαγόρευση της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης. Επικαλείται την Απόφαση 1707 (2010) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για να υποστηρίξει ότι εναπόκειται στην Ελλάδα να λάβει τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι πρόσφυγες και οι μετανάστες να μην υφίστανται τέτοιες μεταχειρίσεις.

53. Ο προσφεύγων αναφέρεται σε πολυάριθμες αναφορές των Διεθνών Οργανώσεων, αλλά και σε δημοσιεύματα του τύπου που περιγράφουν τις αφόρητες συνθήκες διαβίωσης που επικρατούν στο Κέντρο Κράτησης της Σάμου, τις κακοποιήσεις, τις απεργίες πείνας, τις απόπειρες αυτοκτονίας που έγιναν από το 2004 ως το 2006. Αναφέρει επίσης, ότι καθώς ο ίδιος υπήρξε θύμα βασανιστηρίων στην ίδια του την χώρα, χρειαζόταν ειδική φροντίδα και δεν έπρεπε να του επιβληθεί κράτηση, όπως το απαιτούν εξάλλου οι Διευθυντήριες Αρχές της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες σε θέματα κράτησης όσων υποβάλουν αίτηση ασύλου. Τέλος, κατηγορεί την Κυβέρνηση ότι δεν του εξήγησε για ποιο λόγο ήταν αναγκαία η κράτησή του για τρεις μήνες κάτω από τέτοιες συνθήκες: η εξέταση της αίτησης ασύλου που υπέβαλε εκκρεμούσε και η διαδικασία απέλασης είχε ανασταλεί.

54. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι μια άσχημη μεταχείριση για να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, πρέπει να αγγίζει ένα ελάχιστο όριο βαρύτητας. Η εκτίμηση του ελάχιστου αυτού ορίου είναι σχετική από την φύση της. Εξαρτάται από το σύνολο των δεδομένων της συγκεκριμένης περίπτωσης, ιδίως την διάρκεια της μεταχείρισης και των σωματικών ή ψυχικών επιπτώσεών της, καθώς και, μερικές φορές από το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση υγείας του θύματος (βλ. μεταξύ άλλων *Van der Ven c. Pays-Bas*, no 50901/99, §47, CEDH, 2003-II). Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι μια μεταχείριση είναι «εξευτελιστική» επειδή ήταν τέτοια που μπορούσε να προκαλέσει στα θύματά της συναισθήματα φόβου, άγχους και κατωτερότητας που μπορούσαν να τα ταπεινώσουν και να τα εξευτελίσουν (βλ. *Kudla c. Pologne [GC]*, no 30210/96, §92, CEDH 2000-XI).

55. Τα στερητικά της ελευθερίας μέτρα συνοδεύονται αναπόφευκτα από πόνο και ταπείνωση. Κι αν ακόμα πρόκειται για μια αναπόφευκτη εκ των πραγμάτων κατάσταση, που αυτή καθαυτή δεν επιφέρει παραβίαση του

No 5436

άρθρου 3, ωστόσο η διάταξη αυτή επιβάλλει στο Κράτος να διασφαλίζει ότι κάθε άτομο κρατείται κάτω από συνθήκες που σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ότι οι όροι κράτησής του δεν τον υποβάλλουν σε δυστυχία ή σε μια δοκιμασία τόσο έντονη που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι σύμφυτο με ένα τέτοιο μέτρο και ότι όσον αφορά τις πρακτικές απαιτήσεις της φυλάκισης, η υγεία του και το ευ-ζείν του διασφαλίζονται καταλλήλως (προαναφερθείσα απόφαση *Kudla*, §§92-94, *Ramirez Sanchez c. France [GC]*, no 59450/00, §119, CEDH 2006-IX).

56. Το ότι επιτρέπεται στα Κράτη να θέτουν υπό κράτηση όσους ζητούν άσυλο εν ονόματι του «αναμφισβήτητου δικαιώματός [τους] να ελέγχουν (...) την είσοδο και την διαμονή των αλλοδαπών στην επικράτειά τους» (*Amuur c. France*, 25 Ιουνίου 1996, §41, *Recueil 1996-III*), ωστόσο το δικαίωμα αυτό πρέπει να ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης (*Mahdid et Haddar c. Autriche (déc.)*, no 74762/01, 8 Δεκεμβρίου 2005). Το Δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει υπόψη του την ιδιαίτερη κατάσταση των ατόμων αυτών όταν καλείται να ελέγξει τους τρόπους εφαρμογής του μέτρου κράτησης υπό το πρίσμα διατάξεων της Σύμβασης (*Riad et Idiab c. Belgique*, nos 29787/03 και 29810/03, §100, CEDH 2008-...(αποσπάσματα).

57. Στην υπό κρίση περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει πρώτον, ότι οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντα σχετικά με την κατάσταση του Κέντρου όπου κρατήθηκε για τρεις μήνες επιβεβαιώνονται από πολλές συγκλίνουσες αναφορές Διεθνών Οργανώσεων και Ελληνικών Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων.

58. Έτσι η Επιτροπή LIBE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά την επίσκεψή της στην Σάμο τον Ιούνιο του 2007, υπογραμμίζει ότι οι συνθήκες στο Κέντρο Κράτησης μπορούν να χαρακτηριστούν αηδιαστικές, αξιοθρήνητες και απάνθρωπες. Το Κέντρο ήταν στα πρόθυρα κατάρρευσης, σε τέτοιο σημείο που αποτελούσε κίνδυνο για τους κρατούμενους. Ακόμα και με 115 κρατούμενους, ο χώρος παραήταν πυκνοκατοικημένος και η καθαριότητα και οι συνθήκες υγιεινής ήταν αξιοθρήνητες. Δεν είχε προβλεφθεί καμμία υποδομή για τον ελεύθερο χρόνο ή τα γεύματα. Οι κρατούμενοι κοιμόντουσαν κάτω από συνθήκες φοβερής βρωμιάς και στενότητας. Οι τουαλέτες δεν είχαν πόρτες, οι άντρες και οι γυναίκες τις μοιραζόντουσαν χωρίς διάκριση, και η κατάσταση κατάρρευσης τις έκανε την χρήση τους σχεδόν αδύνατη. Για να κάνουν ένα τηλεφώνημα, οι κρατούμενοι έπρεπε να δωροδοκήσουν τους φύλακες. Στους ασθενείς

No 5436

συνταγογραφούσαν κυρίως ασπιρίνη αφού δεν υπήρχε κανένας διαθέσιμος ιατρικός εξοπλισμός στο Κέντρο. Λόγω της έλλειψης φυλάκων, ήταν αδύνατο να γίνει η μεταφορά ατόμων στο νοσοκομείο.

59. Επιπλέον, σε ένα δελτίο Τύπου της 2ας Οκτωβρίου 2007, το Γραφείο Αθηνών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες υπογράμμιζε ότι οι συνθήκες στο Κέντρο Κράτησης της Σάμου πρόσβαλλαν την ίδια την έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας από πλευράς φιλοξενίας, υγιεινής και υποδομής αμαυρώναν την εικόνα της Ελλάδας σε διεθνές επίπεδο και αποτελούσαν κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

60. Τέλος στην αναφορά τους τον Οκτώβριο του 2007, μετά από επίσκεψη τον Ιούλιο του 2007, η οργάνωση Proasyl και η ομάδα δικηγόρων της Αθήνας για τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών υπογραμμίζανε ότι το κτίριο είχε ανάγκη κατεπείγουσας αναστήλωσης ή ακόμα και να γκρεμιστεί. Μπαίνοντας, τον επισκέπτη τον καταλάμβανε μια έντονη οσμή ούρων και ιδρώτα. Το αποχετευτικό σύστημα δεν λειτουργούσε και υπήρχε μόνο μια τουαλέτα διαθέσιμη για διακόσια άτομα. Πολλοί κρατούμενοι υποφέρανε από μεταδοτικά δερματολογικά προβλήματα λόγω των αξιοθρήνητων συνθηκών κράτησης. Όσον αφορά τις ιατρικές φροντίδες, ο γιατρός συνιστούσε σε μερικές περιπτώσεις την μεταφορά στο Νοσοκομείο, αλλά αυτό ήταν και εξακολουθούσε να είναι μόνο σύσταση. Πρόσφυγες από την Αιθιοπία και την Αλγερία αναφέρονε σοβαρές κακομεταχειρίσεις κατά την σύλληψή τους από το Λιμεναρχείο.

61. Με βάση τα ανωτέρω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντα στο Κέντρο της Σάμου, ιδίως η κατάσταση κατάρρευσης του Κέντρου, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι παρέμεινε για διάρκεια τριών μηνών σε τέτοιες συνθήκες, αναλύονται σε μεταχείριση εξευτελιστική αντίθετη με το άρθρο 3.

62. Το Δικαστήριο θα εξετάσει τώρα την μεταχείριση την οποία υπέστη προσωπικά ο ίδιος ο προσφεύγων κατά την περίοδο αυτή.

63. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφανθεί με βεβαιότητα για την αλήθεια ή την ένταση των χτυπημάτων τα οποία ισχυρίζεται ότι δέχτηκε ο προσφεύγων από Αξιωματικό της Αστυνομίας κατά την σύλληψή του. Εντούτοις, σημειώνει ότι ο γιατρός του Κέντρου είπε στον Δικηγόρο που ήταν παρών στο Κέντρο Κράτησης ότι είχε ζητήσει να μεταφερθεί ο προσφεύγων στο Νοσοκομείο, το αργότερο στις 18 Μαΐου, για να κάνει μια

No 5436

ακτινογραφία αφού φαινόταν ότι είχε σπασμένα πλευρά, αλλά το αίτημά του δεν έγινε δεκτό από την Αστυνομία (ανωτέρω παράγραφος 11). Η μεταφορά δεν έγινε παρά μόνο στις 19 Ιουλίου, δηλαδή πάνω από δυο μήνες μετά. Η διάγνωση του Νοσοκομείου, παρόλο που δεν ανέφερε κάταγμα, αναφέρει αιμοπτύσεις, καθώς και δερματολογικά προβλήματα, παθήσεις που υπήρχαν στο Κέντρο όπως το κατάγραψε η Οργάνωση Proasyl.

64. Λαμβάνοντας υπόψη την υπόνοια για κάταγμα που εξέφρασε ο Γιατρός του Κέντρου, την γενική κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντα καθώς και τις συνθήκες διαβίωσης στο Κέντρο κράτησης της Σάμου, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η καθυστέρηση των Αρχών να αντιδράσουν στα αιτήματα του γιατρού για ικανοποιητική φροντίδα στον προσφεύγοντα είχαν συνέπειες που αγγίζουν το όριο της βαρύτητας που απαιτεί το αρ. 3 της Σύμβασης.

65. Υπήρξε λοιπόν παραβίαση του άρθρου αυτού τόσο εξαιτίας των συνθηκών διαβίωσης που επικρατούσαν στο Κέντρο Κράτησης, που επέφερε εξευτελιστική μεταχείριση του προσφεύγοντα, όσο και εξαιτίας της έλλειψης επιμέλειας από πλευράς αρχών να του προσφέρουν την κατάλληλη ιατρική φροντίδα.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 §4 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

66. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι του ήταν αδύνατο να προσφύγει στο Διοικητικό Δικαστήριο της Σάμου αφού δεν ενημερώθηκε ποτέ για την ύπαρξη προσφυγής, και ότι δεν μπορούσε να έχει ούτε τις συμβουλές νομικού ούτε τις υπηρεσίες διερμηνέα ούτε δικαστική αρωγή. Επικαλείται την παράγραφο 4 του άρθρου 5, σύμφωνα με το οποίο :

«Παν πρόσωπον στερούμενον της ελευθερίας του συνεπεία συλλήψεως ή κρατήσεως έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου ίνα τούτο αποφασίσει εντός βραχείας προθεσμίας επί του νομίμου της κρατήσεώς του και διατάξη την απόλυσίν του εν περιπτώσει παρανόμου κρατήσεως.»

A. Επί του παραδεκτού

67. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την αιτίαση αυτή επειδή ο προσφεύγων δεν εξάντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα. Υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν άσκησε ούτε αίτηση ακυρώσεως κατά της απόφασης

No 5436

απομάκρυνσης, ούτε αίτηση αναστολής εκτέλεσης, ούτε αίτηση για προσωρινή απόφαση προκειμένου να αποφευχθεί η εκτέλεση του μέτρου μέχρι να εκδοθεί η απόφαση επί της αίτησης αναστολής. Ο προσφεύγων μπορούσε να είχε αμφισβητήσει επίσης την νομιμότητα της κράτησής του με αντιρρήσεις που μπορούσε να προβάλει στο πρόεδρο του Διοικητικού Δικαστηρίου. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η δικαστική δαπάνη για την άσκηση αίτησης ακύρωσης και αίτησης αναστολής είναι ευτελής: εννιά ευρώ για την πρώτη και εικοσιπέντε ευρώ για την δεύτερη. Τέλος, ήταν δυνατό στον προσφεύγοντα να ζητήσει και να πετύχει την δικαστική αρωγή (ευεργέτημα πενίας).

68. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι δεν είχε στην διάθεσή του ένα ένδικο βοήθημα πραγματικό και αποτελεσματικό για να αμφισβητήσει την νομιμότητα της κράτησής του, λόγω της απουσίας δικαστικής αρωγής, της έλλειψης ενημέρωσης και των συνθηκών κράτησης. Υπογραμμίζει ότι μια τέτοια διαδικασία είναι περίπλοκη και απαιτεί την παρέμβαση Δικηγόρου. Επιπλέον, ο Νόμος 3386/2005 δεν προβλέπει ένδικο βοήθημα που να μπορεί πράγματι να χαρακτηριστεί ως ουσιαστικό αφού δεν είναι σαφές αν επιτρέπει την αμφισβήτηση της νομιμότητας της κράτησης. Η αίτηση για απαλλαγή από την δικαστική δαπάνη, την οποία επικαλείται η Κυβέρνηση, είναι μια διαδικασία περίπλοκη, που δεν μπορεί να γίνει χωρίς την βοήθεια δικηγόρου. Ο ενδιαφερόμενος πρέπει να προσπαθήσει να πείσει το Δικαστήριο ότι οι αιτιάσεις του δεν είναι αβάσιμες και πρέπει να αποδείξει της κατάσταση της απορίας του. Τέλος, ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι δεν μπορούσε να προσφύγει σε δικαστήριο γιατί έπρεπε να έχει την βοήθεια δικηγόρου, ο οποίος εφοδιασμένος με πληρεξούσιο δεόντως πιστοποιημένο από τις Αστυνομικές Αρχές της Σάμου, θα έπρεπε να πάει στο νησί της Σύρου για να καταθέσει τις αντιρρήσεις του προσφεύγοντα.

69. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η ένσταση της Κυβέρνησης συνδέεται στενά με την ουσία της αιτίας που εκφράζει ο προσφεύγων ως προς το άρθρο 5 §4 και αποφασίζει να την προσαρτήσει στην ουσία της υπόθεσης. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35§3 της Σύμβασης και ότι δεν αντίκειται σε κανέναν λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να γίνει δεκτή.

B. Επί της ουσίας

70. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η έννοια της “lawfulness” (νομιμότητα) πρέπει να έχει την ίδια σημασία στην παράγραφο 4 του

No 5436

άρθρου 5 με αυτή της 1^{ης} παραγράφου, έτσι ώστε ένα άτομο που κρατείται να έχει το δικαίωμα να πετύχει τον έλεγχο της κράτησής του υπό το πρίσμα όχι μόνο του εθνικού δικαίου, αλλά και της Σύμβασης, των γενικών αρχών που αυτή καθιερώνει και του σκοπού των περιορισμών που επιτρέπει η 1^η παράγραφος. Το άρθρο 5 §4 δεν εγγυάται το δικαίωμα σε ένα δικαστικό έλεγχο τέτοιας εμβέλειας που να δίνει το δικαίωμα στο Δικαστήριο να υποκαθιστά, όσον αφορά το σύνολο των θεμάτων της υπό κρίση υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων των κρίσεων καθαρής σκοπιμότητας, με την δική του κρίση, την κρίση της Αρχής η οποία εξέδωσε την απόφαση. Ούτε θέλει έναν έλεγχο τόσο ευρύ που να εκτείνεται σε καθεμία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις της κράτησης ενός προσώπου σύμφωνα με την παράγραφο 1 (*Chahal C. Royaume-Uni*, 15 Νοεμβρίου 1996, §127, *Recueil des arrêts et décisions 1996-V*, *Dougoz κατά Ελλάδας*, αρ. 40907/98, §61, CEDH 2001-II).

71. Στις αποφάσεις *S.D. κατά Ελλάδας* (αρ. 53541/07, 11 Ιουνίου 2009) και *Tabesh κατά Ελλάδας* (αρ. 8256/07, 26 Νοεμβρίου 2009), το Δικαστήριο υπογράμμισε ήδη τις ανεπάρκειες του ελληνικού δικαίου ως προς την αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου της κράτησης κάποιου ενόψει απέλασης και συμπέρανε ότι δεν μπορούν να είναι σύμφωνες προς τις απαιτήσεις του άρθρου 5 §4.

72. Ειδικότερα, το Δικαστήριο υπογραμμίζει τις δυσκολίες που θέτει η άσκηση της αίτησης ακύρωσης κατά της απόφασης απέλασης ενώπιον του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, που προβλέπεται από το άρθρο 77 του Νόμου 3386/2005. Το ένδικο αυτό βοήθημα δεν αφορά εξάλλου παρά το θέμα της απέλασης και όχι της κράτησης.

73. Περαιτέρω, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι αντιρρήσεις που μπορεί να ασκήσει ένας αλλοδαπός κρατούμενος κατά της απόφασης που διατάσσει την κράτησή του, σύμφωνα με το άρθρο 73 §3 του Νόμου 3386/2005, δεν δίνει ρητά στον Δικαστή την εξουσία να εξετάσει τη νομιμότητα της απέλασης που αποτελεί, εν προκειμένω στο ελληνικό δίκαιο, τη νομική βάση της κράτησης. Το άρθρο 76§4, όπως είναι διατυπωμένο, επιτρέπει στα Δικαστήρια να εξετάσουν την απόφαση της κράτησης μόνον όσον αφορά τον κίνδυνο δραπετεύσης ή τον κίνδυνο για την δημόσια τάξη.

74. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι η Κυβέρνηση προσκομίζει κάποιες πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν από το

No 5436

Διοικητικό Πρωτοδικείο της Αλεξανδρούπολης (103/2004, 19/2004, 86/2005, 15/2006, 33/2006, 4/2007) και του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών (3630/2006, 84/2007, 125/2007, 301/2007, 598/2007, 600/2007, 812/2007, 813/2007, 4610/2007), που κατά την άποψη της Κυβέρνησης αποδεικνύουν ότι τα Διοικητικά Δικαστήρια εξετάζουν τη νομιμότητα της κράτησης αλλοδαπού και, αν την θεωρούν παράνομη για οποιαδήποτε λόγο, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών κράτησής του και της κατάστασης της υγείας του ή της κατάθεσης αίτησης ασύλου, διατάσσουν την αποφυλάκισή του.

75. Ωστόσο, το Δικαστήριο θεωρεί ότι το γεγονός ότι υπάρχουν μερικές πρόσφατες πρωτοβάθμιες δικαστικές αποφάσεις δεν αρκεί ώστε να εξαλειφθεί ο διαφορούμενος χαρακτήρας των όρων του νόμου 3386/2005 επί του θέματος. Επιπλέον, το έγγραφο που συνέταξε ο Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Σύρου, το οποίο προσκομίζει η Κυβέρνηση στον φάκελο (ανωτέρω παρ. 27), φέρει την ημερομηνία 26 Ιανουαρίου 2010 και δεν μπορεί να θεωρηθεί παρά ως Δήλωση πρόθεσης να αλλάξει η θέση του δικαστηρίου και να συμμορφωθεί προς την προαναφερθείσα απόφαση *S.D. κατά Ελλάδας*.

76. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει επίσης, σχετικά με την αίτηση αναστολής, ότι ο προσφεύγων προσκομίζει πολλά άρθρα της θεωρίας, απ' όπου προκύπτει ότι υπάρχει διχογνωμία στην ίδια την θεωρία ως προς το αν η αναστολή μια απόφασης απέλασης αλλοδαπού έχει επίπτωση στην κράτηση. Φαίνεται ότι η επικρατούσα άποψη δίνει αρνητική απάντηση.

77. Όσον αφορά την αίτηση αναστολής που ο αλλοδαπός μπορεί να ασκήσει ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων, πρέπει να συνταχτεί σε χωριστό έγγραφο και να ακολουθηθεί ειδική διαδικασία. Η βοήθεια δικηγόρου είναι απαραίτητη τόσο για την σύνταξη του περίπλοκου νομικού εγγράφου όσο και για την δίκη ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου, διαφορετικά η αίτηση είναι απαράδεκτη.

78. Τέλος, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι στην υπό κρίση περίπτωση, στον προσφεύγοντα έπρεπε να χορηγηθεί βοήθεια δικηγόρου, ο οποίος με πληρεξούσιο δεόντως πιστοποιημένο από τις Αστυνομικές Αρχές της Σάμου, έπρεπε να πάει στην Σύρο, για να καταθέσει τις αντιρρήσεις του προσφεύγοντα. Όμως, υπό τις συνθήκες της παρούσας περίπτωσης, και με βάση τις διαπιστώσεις του Δικαστηρίου σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης

No 5436

και οργάνωσης του Κέντρου Κράτησης της Σάμου, η αποτελεσματικότητα του ένδικου βοηθήματος ήταν μόνο θεωρητική.

79. Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Δικαστήριο απορρίπτει την ένσταση της Κυβέρνησης σχετικά με την μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων και συμπεραίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5§4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5§1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

80. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι κρατήθηκε παράνομα επειδή η διαδικασία απέλασης, που αποφασίστηκε από τις Αστυνομικές Αρχές, αναστάλθηκε σύμφωνα με το «νόμο» κατά την εξέταση της αίτησης ασύλου του. Επικαλείται την παράγραφο 1 στ) του άρθρου 5 της Σύμβασης, σύμφωνα με το οποίο :

1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν και την ασφάλειαν. Ουδείς επιτρέπεται να στερηθή της ελευθερίας του ειμή εις τας ακόλουθους περιπτώσεις και συμφώνως προς την νόμιμον διαδικασίαν:

στ) εάν πρόκειται περί νομίμου συλλήψεως ή κρατήσεως ατόμου επί σκοπώ όπως εμποδισθή από του να εισέλθη παρανόμως εν τη χώρα ή εναντίον του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απελάσεως ή εκδόσεως.

A. Επί του παραδεκτού

81. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την αιτίαση που στηρίζεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5, επειδή η προσφεύγων δεν εξάντλησε τα εσωτερικά ένδικα μέσα. Στηρίζεται στα στοιχεία που αναπτύσσονται ανωτέρω στην παράγραφο 67.

82. Δεδομένου του συμπεράσματός του υπό το πρίσμα του άρθρου 5 §4, το Δικαστήριο δεν κρίνει απαραίτητο να εξετάσει την ένσταση μη εξάντλησης των ενδίκων μέσων που πρόβαλε η Κυβέρνηση.

83. Επίσης, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 §3 της Σύμβασης και ότι δεν αντίκειται σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να γίνει δεκτή.

B. Επί της ουσίας

84. Η κυβέρνηση διευκρινίζει ότι η κράτηση ενός αλλοδαπού στα πλαίσια της διοικητικής απέλασης, όπως στην προκειμένη περίπτωση, δεν

No 5436

αποτελεί ποινή για την διάπραξη αδικήματος, αλλά διοικητικό μέτρο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η απέλαση θα γίνει και σε καμμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις μήνες. Για την επιβολή του μέτρου αυτού, λαμβάνονται υπόψη θέματα δημοσίας τάξης και ασφάλειας καθώς και θέματα που αποτελούν αντικείμενο ευρωπαϊκής ρύθμισης, όπως η λαθρομετανάστευση. Όμως, προκύπτει από την οδηγία 2005/85 της Ευρωπαϊκής Ένωσης ότι η κράτηση αλλοδαπού κατά του οποίου κινείται η διαδικασία απέλασης δεν είναι ασυμβίβαστη με την διαδικασία αίτησης ασύλου που έχει ασκήσει ο αλλοδαπός αυτός. Πράγματι, συμβαίνει συχνά αλλοδαποί, που στην πραγματικότητα είναι λαθρομετανάστες, να ασκούν καταχρηστικές αιτήσεις ασύλου προκειμένου να πετύχουν την παράταση της διαμονής τους στην χώρα. Επομένως, η κατάθεση αίτησης ασύλου δεν θα έπρεπε να χρησιμοποιείται ως πρόσχημα για την αυτόματη άρση της κράτησης.

85. Στην υπό κρίση περίπτωση, η σύλληψη και η κράτηση του προσφεύγοντα έγιναν στα πλαίσια της διαδικασίας διοικητικής απέλασης που έχει κινηθεί εναντίον του, σύμφωνα με το άρθρο 76 του Νόμου 3386/2005, επειδή εισήλθε παράνομα στην χώρα. Επομένως, ο κρατούμενος κρατούνταν κατ'εφαρμογή του εθνικού δικαίου. Το μέτρο αυτό ήταν απαραίτητο και εύλογο γιατί ο προσφεύγων δεν είχε κανένα επίσημο έγγραφο που να επιβεβαιώνει την ταυτότητά του. Η αίτηση ασύλου που κατέθεσε ανέστειλε την διαδικασία απέλασης αλλά η αναστολή αυτή δεν μπορούσε, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να επεκταθεί αυτοδικαίως στην κράτησή του.

86. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η κράτησή του ήταν αυθαίρετη. Παρόλο που το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιείται παρά ως έσχατο μέτρο, οι Ελληνικές Αρχές προσφεύγουν συστηματικό στο μέτρο αυτό με σκοπό να αποθαρρύνουν τους ενδιαφερόμενους. Κατηγορεί τις Αρχές ότι επί τρεις μήνες, δεν εξέτασαν την κατάστασή του με την οφειλόμενη επιμέλεια και σεβόμενες τα δικαιώματά του. Η απόφαση για την κράτησή του λήφθηκε από τον Προϊστάμενο της Αστυνομικής Διεύθυνσης Σάμου, δηλαδή μια Διοικητική Αρχή και όχι από Δικαστήριο. Κατά την γνώμη του, η κράτηση ενόψει απέλασης είναι διοικητικό μέτρο ασφαλείας που αποσκοπεί στο να διασφαλιστεί ότι η απέλαση θα γίνει. Ωστόσο, στην περίπτωση που η απέλαση δεν μπορεί να γίνει σε σύντομο χρονικό διάστημα, η απόφαση κράτησης δεν είναι νόμιμη.

No 5436

87. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι είναι πάγια νομολογία του σχετικά με τις παραγράφους του άρθρου 5 §1 ότι κάθε στέρηση της ελευθερίας πρέπει όχι μόνο να εμπίπτει στις εξαιρέσεις που προβλέπονται από τις παραγράφους α) ως στ), αλλά επίσης να είναι «νόμιμη». Όσον αφορά τη νομιμότητα της κράτησης, συμπεριλαμβανόμενης της τήρησης της «νόμιμης διαδικασίας», η Σύμβαση παραπέμπει ως επί το πλείστον στην εθνική νομοθεσία και καθιερώνει την υποχρέωση τήρησης των ουσιαστικών και δικονομικών κανόνων. Εντούτοις, η τήρηση του εθνικού δικαίου δεν είναι αρκετή : το άρθρο 5 §1 απαιτεί επίσης κάθε στέρηση της ελευθερίας να είναι σύμφωνη με τον σκοπό της προστασίας του ατόμου κατά της αυθαιρεσίας (βλ. μεταξύ άλλων, *Winterwerp κατά Ολλανδίας*, 24 Οκτωβρίου 1979, §37, σειρά Α αρ. 33, *Amuur c. France*, προαναφερθείσα, §50 ; και *Witold Litwa c. Pologne*, αρ. 26629/95, §78, CEDH 2000-III). Πρόκειται για μια θεμελιώδη αρχή σύμφωνα με την οποία καμία αυθαίρετη κράτηση δεν μπορεί είναι σύμφωνη με το άρθρο 5 §1 και η έννοια του «αυθαίρετου» που περιέχει το άρθρο 5 §1 υπερβαίνει την μη συμμόρφωση με το εθνικό δίκαιο . Έτσι, μια στέρηση ελευθερίας μπορεί να είναι νόμιμη σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και να είναι συγχρόνως αυθαίρετη και επομένως αντίθετη με την Σύμβαση.

88. Έτσι, το Δικαστήριο πρέπει να βεβαιωθεί ότι το ίδιο το εθνικό δίκαιο είναι σύμφωνο με την Σύμβαση, και με τις γενικές Αρχές που αυτή εκφράζει ή συνεπάγεται. Ως προς το τελευταίο αυτό σημείο, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι όσον αφορά την στέρηση της ελευθερίας, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ικανοποιείται η γενική αρχή της ασφάλειας δικαίου. Επομένως, είναι σημαντικό οι συνθήκες στέρησης της ελευθερίας με βάση το εθνικό δίκαιο να είναι καθορισμένες με σαφήνεια και ο ίδιος ο νόμος να είναι προβλέψιμος ως προς την εφαρμογή του, έτσι ώστε να ικανοποιείται το κριτήριο της «νομιμότητας» που προβλέπει η Σύμβαση, σύμφωνα με το οποίο απαιτείται κάθε νόμος να είναι επαρκώς σαφής και να επιτρέπει στον πολίτη, -εν ανάγκη περιβαλλόμενος από διαφωτιστικές συμβουλές- να προβλέπει, σε εύλογο βαθμό υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης, τις επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν από μια συγκεκριμένη πράξη (*Baranowski κατά Πολωνίας*, αρ. 28358/95, §§50-52, CEDH 2000-III).

89. Προκύπτει από την Νομολογία την σχετική με το άρθρο 5 §1στ) ότι για να μην θεωρηθεί αυθαίρετη, η εφαρμογή ενός τέτοιου μέτρου κράτησης πρέπει να γίνεται με καλή πίστη. Πρέπει επίσης να συνδέεται στενά με τον σκοπό που συνίσταται να παρεμποδίσει ένα άτομο να εισέλθει παράνομα στην επικράτεια. Επιπλέον, ο χώρος και οι συνθήκες κράτησης πρέπει να

No 5436

είναι κατάλληλοι. Τέλος η διάρκεια της κράτησης δεν πρέπει να υπερβαίνει την εύλογη προθεσμία που είναι απαραίτητη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού (Saadi c. Royaume Uni [GC], αρ. 13229/03, §74 CEDH 2008-...)

90. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατά την σύλληψή του, ο προσφεύγων διατύπωσε προφορικά αίτημα ασύλου που δεν καταγράφηκε από τις Αστυνομικές Αρχές. Την ίδια μέρα, οι ίδιες Αρχές πήραν την απόφαση της κράτησής του και τρεις μέρες αργότερα την απόφαση απέλασης η οποία παρέτεινε συγχρόνως την κράτηση. Στις 22 Μαΐου 2007, οι Αρχές αρνήθηκαν επίσης να καταχωρήσουν την αίτηση ασύλου που παρουσίασε για λογαριασμό του προσφεύγοντα ο Δικηγόρος του Κέντρου Κράτησης με την αιτιολογία ότι είχαν υπερβολικό φόρτο εργασίας. Μια νέα αίτηση καταχωρήθηκε τελικά στις 12 Ιουνίου 2007.

91. Ωστόσο, ο προσφεύγων έμεινε υπό κράτηση παρά το γεγονός ότι η διαδικασία απέλασης είχε ανασταλεί, σύμφωνα με το Νόμο, από την καταχώρηση της αίτησης ασύλου. Στις 26 Ιουνίου 2007, η Αστυνομική Διεύθυνση της Σάμου, ζήτησε την αναστολή της απόφασης απέλασης, γιατί αυτή δεν ήταν δυνατή λόγω ανωτέρας βίας και γιατί η εξέταση της αίτησης ασύλου ήταν ακόμη εκκρεμής. Στις 30 Ιουλίου 2007, ο Διευθυντής της Αστυνομικής Διεύθυνσης Ανατολικού Αιγαίου διέταξε την αναστολή της απέλασης του προσφεύγοντα μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης σχετικά με την αίτηση ασύλου του. Παρόλα αυτά ο προσφεύγων δεν απελευθερώθηκε, αλλά συνεχίστηκε η κράτησή του μέχρι τις 6 Αυγούστου 2007.

92. Ενεργώντας έτσι, οι Αρχές δεν έλαβαν υπόψη τους την ιδιότητα του προσφεύγοντα ως αιτούντος άσυλο. Καθώς αυτός δεν μπορούσε να απελαθεί πριν την εξέταση της αίτησης ασύλου του, η κράτησή του στερούνταν νόμιμης βάσης, τουλάχιστον από 12 Ιουνίου 2007, ημερομηνία κατά την οποία η αίτησή του καταχωρήθηκε επίσημα (βλ. *mutatis mutandis*, *S.D. κατά Ελλάδας, προαναφερθείσα απόφαση*, § 65). Όμως, το Δικαστήριο επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι ο προσφεύγων δεν βρήκε την ελευθερία του παρά αργά, για τον μόνο λόγο ότι είχε φτάσει στο μέγιστο όριο της κράτησής που επέτρεπε ο νόμος.

93. Ελλείψει άλλων σοβαρών λόγων που να μπορούν να δικαιολογήσουν την παράταση της κράτησης, το Δικαστήριο δεν μπορεί να θεωρήσει ότι η περίοδος κράτησης του προσφεύγοντα, μετά την

No 5436

καταχώρηση της αίτησης ασύλου του, η οποία επίσης έγινε κάτω από συνθήκες αντίθετες προς το άρθρο 3 της Σύμβασης, ήταν απαραίτητη για τον επιδιωκόμενο σκοπό.

94. Επομένως, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι η κράτηση του προσφεύγοντα δεν ήταν «νόμιμη» υπό την έννοια του άρθρου 5 §1 στ) της Σύμβασης και ότι υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 § 2 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

95. Ο προσφεύγων παραπονιέται επίσης ότι δεν πληροφορήθηκε σε γλώσσα που να καταλαβαίνει τους λόγους σύλληψης και της κράτησής του και ότι το κείμενο της απόφασης που τον απελεύθει από την ελληνική επικράτεια δεν του επιδόθηκε ποτέ. Επικαλείται παραβίαση του άρθρου 5 §2 της Σύμβασης που ορίζει τα εξής :

2. Παν συλληφθέν πρόσωπον δέον να πληροφορήται κατά το δυνατόν συντομότερον και εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί, τους λόγους της συλλήψεώς του ως και πάσαν διατυπωμένην εναντίον του κατηγορίαν.

96. Κατά πρώτο λόγο, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν παραπονέθηκε ότι δεν καταλάβαινε τους λόγους σύλληψης και κράτησής του και επομένως δεν εξάντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα για τον λόγο αυτό. Επικουρικά, ισχυρίζεται ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου αυτού, αφού από τον φάκελο προκύπτει ότι όλες οι αποφάσεις του κοινοποιήθηκαν και του τις εξήγησε στα αγγλικά διερμηνέας που ήταν παρών επί τόπου.

97. Ο προσφεύγων ανταπαντά ότι η Κυβέρνηση παραλείπει να εξηγήσει πώς οι Αστυνομικές Αρχές θεώρησαν ως δεδομένο ότι ο προσφεύγων είχε επαρκή γνώση της αγγλικής γλώσσας. Υπογραμμίζει ότι δεν καταλάβαινε τα αγγλικά εκτός από κάτι βασικές λέξεις και ότι όλες οι αποφάσεις που του επιδόθηκαν ήταν στα ελληνικά. Υποστηρίζει ότι στην περίπτωσή του, δεν υπήρχε κανένας διερμηνέας ή μεταφραστής στην διάθεσή του από τις Αρχές, και ότι η μετάφραση γινόταν από άλλους συγκρατούμενους.

98. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντα σχετικά με την αιτίαση αυτή είναι συγκεχυμένες. Σημειώνει ότι τα αποδεικτικά κοινοποίησης της απόφασης της 7^{ης} Μαΐου 2007 των Αστυνομικών Αρχών που διατάσσανε την κράτηση του προσφεύγοντα, της απόφασης της 10^{ης}

No 5436

Μαΐου 2007 που διέτασσε την απέλασή του, της απόφασης της 30^{ης} Ιουλίου που διέτασσε την αναστολή της απέλασης και του ειδικού δελτίου αλλοδαπού που του επιδόθηκαν στις 6 Μαΐου 2007 με την απελευθέρωσή του, φέρουν όλα την υπογραφή του προσφεύγοντα καθώς και του διερμηνέα που ήταν παρών κατά την επίδοση. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, αντίθετα απ' όσα ισχυρίζεται ο προσφεύγων, οι διερμηνείς ήταν Έλληνες υπήκοοι και όχι συγκρατούμενοι και ότι εκφράζονταν στα αγγλικά.

99. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι το τμήμα αυτό της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμο, κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§3 και 4 της Σύμβασης.

V. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

100. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ηθική Βλάβη

101. Ο προσφεύγων ζητά το ποσό των 15.000 € για την ηθική βλάβη που υπέστη. Καλεί το Δικαστήριο να λάβει υπόψη του την βαρύτητα των επικαλούμενων παραβιάσεων της Σύμβασης και ιδίως τις απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες κάτω από τις οποίες κρατήθηκε, την απουσία κάθε είδους ιατρικής φροντίδας, την άρνηση να του αναγνωριστεί η ιδιότητα του ως θύματος κακοποίησης από το Λιμεναρχείο και τον φόβο και το άγχος μέσα στο οποίο έζησε κατά την διάρκεια της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας του.

102. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το ποσό που ζητά ο προσφεύγων είναι υπερβολικό και ότι η διαπίστωση της παραβίασης αποτελεί επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

103. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε την παραβίαση των άρθρων 3, 5§1 και 5 §4 της Σύμβασης. Αποφαινόμενο με δικαιοσύνη,

No 5436

επιδικάζει στον προσφεύγοντα το ποσό που ζήτησε, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

Β. Έξοδα και Δικαστική Δαπάνη

104. Ο προσφεύγων ζητά επίσης το ποσό των 1.600 € για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στην οποία υποβλήθηκε, εκ των οποίων 600 € για την αμοιβή μεταφραστή/διερμηνέα που έπρεπε να μεταφράσει, στα πλαίσια της παρούσας προσφυγής, για λογαριασμό του προσφεύγοντα, πολλά έγγραφα από τα ελληνικά στα αραβικά καθώς και για την διευκόλυνση της επικοινωνίας του προσφεύγοντα με τον δικηγόρο του καθώς και 1.000 € για έξοδα και αμοιβή δικηγόρου.

105. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι είναι έτοιμη να καταβάλει το ποσό των 500 €.

106. Σύμφωνα με την Νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων δεν μπορεί να πετύχει την καταβολή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης παρά μόνο αν αυτά αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και το ύψος τους είναι εύλογο.

107. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων έτυχε του ευεργήματος πενίας για την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου. Προσκομίζει στο Δικαστήριο απόδειξη του Δικηγόρου του για ποσό 500 € καθώς και δήλωση του διερμηνέα που αναφέρει ότι αφιέρωσε 24 ώρες για την υπόθεση του προσφεύγοντα. Αποφαινόμενο με δικαιοσύνη, και λαμβάνοντας υπόψη την ποιότητα και τον όγκο των παρατηρήσεων του προσφεύγοντα, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να επιδικάσει το ποσό των 800 € για υπέρβαση των εξόδων και των αμοιβών.

Γ. ΤΟΚΟΙ ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑΣ

108. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπεζής, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

1. Δικάζει επί της ουσίας την ένσταση της Κυβέρνησης σχετικά με την μη εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων υπό το πρίσμα του άρθρου 5 §4 της Σύμβασης και την απορρίπτει

No 5436

2. *Κηρύσσει, ομόφωνα, την προσφυγή παραδεκτή όσον αφορά τις αιτιάσεις που στηρίζονται στα άρθρα 3, 5 §1 και 5 §4 και απαράδεκτη για τα υπόλοιπα*
3. *Αποφαίνεται, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης*
4. *Αποφαίνεται, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 §1 της Σύμβασης*
4. *Αποφαίνεται, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 §4 της Σύμβασης*
5. *Αποφαίνεται, ομόφωνα,*
 - α) *ότι το καθ' ου η προσφυγή Κράτος, οφείλει να καταβάλει, εντός τριών μηνών από τη στιγμή που η απόφαση θα γίνει οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44§2 της Σύμβασης τα ακόλουθα ποσά :*
 - i) 15.000 € (δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ) συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για την ηθική βλάβη
 - ii) 800 € (οχτακόσια ευρώ) συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για έξοδα και δικαστική δαπάνη
6. *Απορρίπτει, το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα περαιτέρω.*

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 22 Ιουλίου 2010, σύμφωνα με το άρθρο 77§§2 και 3 του Κανονισμού.

Søren Nielsen

Nina Vajic

Γραμματέας

Πρόεδρος

(υπογραφές)

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο

Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα